



ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Συνέντευξη

«Να μην επαναληφθούν τα τραγικά βάθη του χθες»

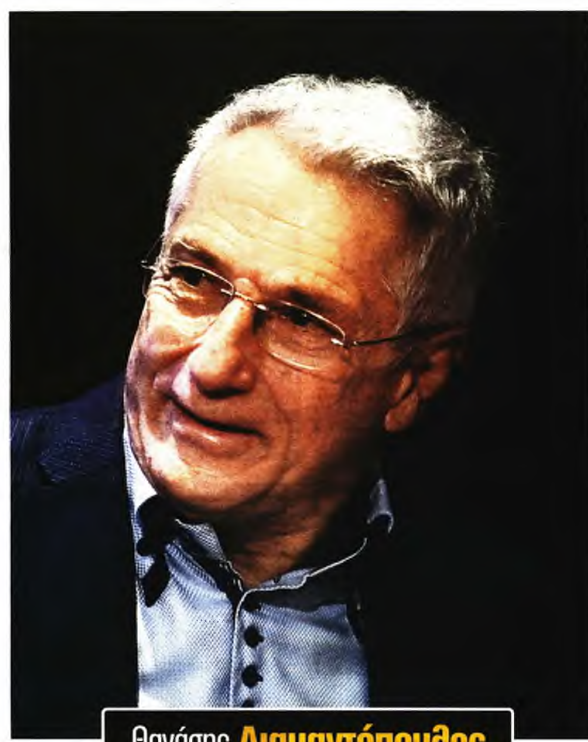
Στον **ΘΑΝΟ ΜΟΡΙΑΤΗ**
th.moriats@realnews.gr

Επί δεκαετίες «μαχόμενος δάσκαλος» της Πολιτικής Επιστήμης, πολιτικός αναλυτής και συγγραφέας πολλών επιστημονικών και κάποιων λογοτεχνικών έργων (κυρίως ιστορικών μυθιστορημάτων), ο καθηγητής **Θανάσης Διαμαντόπουλος** μιλά στη Realnews για το τελευταίο βιβλίο του «Ο Εθνικός Δικασμός και η κορύφωσή του: Η ΔΙΚΗ ΤΩΝ «ΕΞΙ» - Εξιλασμός ή δικαστικός φόνος». Το βιβλίο κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη και ο ίδιος, μάλιστα, το θεωρεί ως το σημαντικότερο εξ όσων έχει γράψει με ιστορικό περιεχόμενο.

■ **Πριν από ακριβώς 100 χρόνια, εκτελέστηκαν όλοι σχεδόν οι πολιτικοί που διαχειρίστηκαν τη μικρασιατική περιπέτεια, όπως επίσης και ο τελευταίος αρχιστράτηγος της ήττας. Πέραν της επετειακής επικαιρότητας, υπήρξαν και άλλοι λόγοι που βγάλατε τώρα ένα βιβλίο για τη δίκη των «Εξι», η οποία, όπως επισημαίνετε, στην πραγματικότητα ήταν δίκη των «Οκτώ»;**

Πάντα μια χώρα έχει ανάγκη ενέσεων εθνικής αυτογνωσίας και αυτοκριτικής θεώρησης του παρελθόντος της. Το αδιανότιο -να εκτελεστούν ως εθνικοί προδότες (!) δημοκρατικά εκλεγμένοι κυβερνήτες του τόπου-κατέστη δυνατόν ως αποτέλεσμα της σωρευσης δύο παραγόντων: Ο πρώτος ήταν ο μαζικιστικός -και, τουλάχιστον, από ένα σημείο και μετά, μη πραγματιστικός- εθνικισμός που κάποια στιγμή γύρισε μπουμπρανγκ, με αποτέλεσμα η κοινωνία να αναζητεί εξλαστήρια θύματα. Αυτός συγκροτούσε, ωστόσο, μια πολιτική την οποία υπηρέτησαν και οι δύο αντίπαλες παρατάξεις (απλήρως η αντιβενιζελική με μεγαλύτερη αφέλεια, λιγότερο πραγματισμό και μέσα σε ένα ασφύδ δυσμενέστερο διεθνοπολιτικό περιβάλλον). Χαρακτηριστικό είναι πως τον Φεβρουάριο του 1921, αλλά και αργότερα εκείνη τη χρονιά, οι Σύμμαχοι πρότειναν διαμεσολάβηση με τον Κεμάλ, ώστε να διαφυλαχθούν κάποια από τα κερτιμένα της Συνθήκης των Σεβρών. Όμως, η ελληνική Βουλή ομοφώνως -άρα με σύμφωνη και του βενιζελικού κόμματος της αντιπολίτευσης, παρά τις διατυπούμενες μετά από κάποια στιγμή επιφυλάξεις του ίδιου του Βενιζέλου- χαρακτήρισε τη Συνθήκη αυτή ως «το ελάχιστον των εθνικών δικαίων». Στην αδιαλλαξία συνέβαλε και ο αρχιστράτηγος Παπούλας -ο οποίος στη Δίκη δεν ήταν κατηγορούμενος, αλλά μάρτυρας κατηγορίας- που τηλεγράφησε πως η στρατιά, «έτοιμη να καταφέρει το τελειωτικό κτύπημα», δεν θα αποδεχόταν καμία εγκατάληψη μικρασιατικού εδάφους.

Ο δεύτερος παράγων είχε μεγαλύτερο ιστορικό βάθος και συναρτάται με τον ακραίο πολιτικό



Θανάσης Διαμαντόπουλος

Ο καθηγητής και συγγραφέας μιλά στην «R» για το τελευταίο βιβλίο του «Ο Εθνικός Δικασμός και η κορύφωσή του: Η ΔΙΚΗ ΤΩΝ «ΕΞΙ» - Εξιλασμός ή δικαστικός φόνος;»



φανατισμό της περιόδου 1915-1922. Πολιτικός φανατισμός, αμετροπέπεια, εθνικιστική αδιαλλαξία και μαζικισμός -αυτά υπαγορευόμενα και από εσωτερικές σκοπιμότητες- δεν είναι όμως στοιχεία που εξαφανίστηκαν έκτοτε από τον εθνικό δημόσιο βίο. Ως δάσκαλος, αναλύοντας με την ευκαιρία της επετείου τα τραγικά λάθη του χθες, θέλησα να εκβάλω μια κραυγή αγωνίας να μην επαναληφθούν αντίστοιχα σήμερα.

■ **Σε τι βάθος πηγαίνει η έρευνά σας;**
Αφενός μεν μελέτω όλους τους προσωπικεντρικούς (σύγκρουση των υπερδύοκοσμικών «εγώ» Βενιζέλου και Κωνσταντίνου), τους κοινωνικούς/κοινωνικοοικονομικούς, τους ιδεολογικούς, τους ψυχολογικούς και τους νοοτροπιακούς παράγοντες που έδωσαν στον Εθνικό Δικασμό τέτοια ένταση και τόσο βάθος. Αφετέρου δε αναδεικνύω τους νομικούς παραλογισμούς που είχαν ως αποτέλεσμα να εμφανιστούν σοβαρά ασφαλώς πολιτικά, διπλωματικά και στρατιωτικά λάθη, ατομικές και πολιτικές δειλίες -που, άλλωστε, δεν διεπράχθησαν μόνο από μια παράταξη- ως πράξεις συνειδητής προδοσίας. Παράλληλα, δεν παραλείπω να αναζητώ και το αποτύπωμα που αφήσε αυτό το πολιτικοδικαστικό δράμα -κάποιοι μιλάνε

σαν για δικαστικό φόνο- στο ιστορικό/συλλογικό ασυνείδητο των Ελλήνων και στον εθνικό δημόσιο βίο για πάρα πολλά χρόνια. Πολλές μεταγενέστερες νέες αναφλέξεις του Εθνικού Δικασμού, εκδικητικές πράξεις, ακόμη και εκτελέσεις, τροφοδοτήθηκαν αργότερα από πολιτικές επιλογές που παρέμειναν στα γεγονότα και στους πρωταγωνιστές εκείνου του δικαστικού δράματος.

■ **Η κατά λάκη απαίτηση παλινορθώσεως ενός λαοφιλή μονάρχη έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο να στραφούν εναντίον μας κάποιοι έως τότε σύμμακοί μας;**

Μπορεί να ήταν ευρύτερες γεωπολιτικές εκτιμήσεις που ώθησαν, λόγω πρόσφατων τότε εξελίξεων, στην αλλαγή στάσης πρωτίστως της Γαλλίας, αλλά η επαναφορά του Κωνσταντίνου ασφαλώς και διευκόλυνε την κυβέρνηση Μικεράν να δικαιολογήσει στη γαλλική κοινή γνώμη την αλλαγή συμμαχιών. Οι αντιβενιζελικοί αφενός μεν υποβάθμισαν το ενδεχόμενο ενός τέτοιου ολικού αναπροσανατολισμού της εξωτερικής πολιτικής αυτής της χώρας, αφετέρου δε δεν είχαν το πολιτικό σθένος να συγκροτηθούν με τη βάση της παρατάξεώς τους, για την οποία πραγματικά παραταξάρχης από το 1915 ήταν ο βασιλιάς.

■ **Αντιλαμβάνομαι πως η έρευνά σας υπερβαίνει χρονικά την Καταστροφή και τη Δίκη. Ωστόσο, στη διερεύνηση του καθαρού δικαστικού μέρους του δράματος, ανακάλυψατε κάτι τελείως καινούριο;**

Νομίζω τα προσωπικά κίνητρα και κάποια ανθρωπιά χαρακτηριστικά των πρωταγωνιστών του δράματος. Ειδικότερα... Πρώτον, είναι πείσιγνωστο πως ο παράγων που τελικά επέβαλε τις εκτελέσεις ήταν ο στρατηγός Θεόδωρος Πάγκαλος. Αυτός είχε, 10 χρόνια νωρίτερα, στους Βαλκανικούς Πολέμους, υποστεί εξετρελιστικές επιπλήξεις, ως «πλιτατοκόλογος», από τον εκτελεσθέντα το 1922 αρχιστράτηγο Χατζηναύτη... Επίσης, ο Χατζηναύτης είχε το 1912 ζητήσει την παραδειγματική τιμωρία του τότε νεαρού υπολοχαγού, επειδή είχε συγκαλύψει μαζικούς βιασμούς μουσουλμανίδων από Έλληνες στρατιώτες... Κυρίως, όμως, είχε χαρακτηρίσει εγκληματία πολέμου τον Πάγκαλο (και είχε επιδιώξει την παραπομπή του σε στρατοδικείο), επειδή αυτός είχε παίζει καθοριστικό ρόλο στη μαζική εκτέλεση, μάλιστα άνευ δίκης, όλων των -συλληφθέντων, επειδή αντιστάθηκαν στην προέλαση του ελληνικού στρατού- Τουρκαλβανών κατοίκων ενός παραμεθόριου χωριού.

Επίσης, όμως, και ο πρώτος μάρτυρας κατηγορίας, στρατηγός Παπούλας, είχε προσωπικούς λόγους να μισεί τον Γούναρη. Ο στρατηγός Βίκτωρ Δούσμανης τον είχε ενημερώσει για τους ακραία απαξιώτικους χαρακτηρισμούς που αυτός, ως πρωθυπουργός, εξαπέλυε εναντίον του μέσα στο υπουργικό συμβούλιο. Τέλος, και για την ψυχική ισορροπία του προεδρεύσαντος του «δικαστηρίου» στρατηγού Οθωνίου κατέληξα να έχω κάποιες αμφιβολίες. Είχε εκμυστηρευτεί στον θεράποντα γιστρό του, Σπύρο Γαρζώνη, πως έβλεπε πνεύματα, τα οποία τον πίεζαν να εκδώσει απόφαση καταδικαστική σε θάνατο!